

Consens per continuar les obres a la Seu

L'octubre del 2012 és previst que s'acabi la nova façana oest de la basílica, inclosa en un període intens d'obres generals de restauració que va començar fa 12 anys, finançat en bona part per quatre administracions. S'ha fet molta feina, però encara n'hi ha més per fer, en plena recessió econòmica. Sobretot si es vol que l'edifici mantingui la categoria de principal monument de Manresa i bé d'interès nacional obert a la ciutat.

SÍLVIA BERENGUERAS

Per al vicepresident dels Amics de la Seu, Lluís Guerrero, seria idoni inaugurar la nova façana principal el segon diumenge d'octubre, el dia de la basílica. Així es culminarien unes obres executades en el marc del conveni 2009-2012 signat entre la Generalitat, la Diputació, l'Ajuntament i el Bisbat. Però tant Guerrero, portaveu de l'entitat que vetlla per la conservació del temple des del 1971, com l'arquitecte Francisco Javier Asarta, director de la restauració des de fa 33 anys, creuen que ja s'hauria d'entrar en negociacions de cara a un

nou acord de finançament, perquè les obres no s'aturin en un context de crisi econòmica. Si tot va com ells esperen, ara i possiblement en els 25 anys següents, visitants i feligresos entraran en una Seu amb bastides i tanques.

Restauració

Amb un pressupost de projecte de més d'un milió d'euros, les obres a la façana principal acaben el que hi va començar a construir l'arquitecte Soler i March a la primeria del segle XX, i també l'han restaurat sobretot de les conseqüències de la guerra civil. D'una banda, hi havia elements escultòrics trencats o bé inaca-

bats, perquè les obres es van interrompre amb l'esclat del conflicte, i de l'altra, parets cremades i canonades al terra de l'atri corroboren el que afirmava el canonge i historiador Josep M. Gasol: que durant la Guerra la Seu va acollir refugiats de la banda d'Astúries i que a l'atri hi cuinaven. A més, el 1936 al rerecor es van cremar els bancs, el retaule barroc i tot l'arxiu de la Seu, fet que per a Asarta «va ser un desastre. En la restauració moltes vegades ens ha faltat documentació i hem hagut de partir de zero».

Cal sumar a aquests desastres la mala qualitat de la pedra de la Seu, que ha

La façana principal mostrarà un treball escultòric minuciós

S'han restaurat a consciència els elements decoratius, pinacles, gàrgoles i mènsules. L'autor ha estat el picapedrer Pascual, un col·laborador ja habitual en la restauració. Alguns florons, que rematen les punxes, són fets de nou. Els elements nous s'han esculpit en pedra de Talamanca, més resistent que la sorrenca original. Altres elements escultòrics més petits s'han restaurat amb pasta de morter. Els gablets dels arcs, les frondes laterals decorades que culminen en punxa amb una macolla, estaven desfets.

A les columnes del porxo hi ha capitells amb molta decoració. Obra del picapedrer Prunés, escenifiquen la

fugida d'Egipte, el naixement, l'anunciació als pastors i l'adoració dels reis. Com que estaven en bon estat, només s'han netejat. Per la part de dins de l'atri els capitells de les columnes no es van acabar, no estan esculpits i s'han restaurat així.

A la façana també s'han fet de nou els quatre capitells que estan situats a la base dels pinacles piramidals, amb els escuts de Manresa, Catalunya, Sant Jordi i dels Canonges. Aquest darrer s'ha restaurat prenent com a referència l'escut del portal del mateix nom que hi ha al claustre modern.

comportat fer de nou alguns ornaments, com les baranes dels dos terrats de la façana principal, «que es desfeien amb la mà», en paraules de l'aparellador Jaume Soldevila. La pedra original de la basílica, de mena sorrenca, no suporta bé la contaminació ni tampoc el clima de la ciutat: «La humitat i després les gelades fan que es trenqui. El problema de conservació de la pedra sorrenca a Manresa és tan greu que en cent anys manifesta patologies», indica l'arquitecte Asarta, que en el Pla Director de la Seu, l'any 2000, va explicar detalladament: «Amb el que hi vaig redactar sobre l'estructura i l'estat de conservació de la pedra n'hi havia per haver tancat la Seu al públic», afirma.

El toc d'alarma

I és que a banda dels nombrosos desprendiments, la Seu queia literalment cap a la banda del riu. La façana sud de l'església es desplomava fruit d'un problema estructural pendent de solucionar des de feia segles. L'alarma que la Seu s'ensorrava va disparar-se amb la retransmissió de la missa del gall de 1998, en què els equips de televisió van il·luminar la nau i es va veure una esquerda molt grossa al sostre de l'absis. La conscienciació del perill va fer que «passéssim a fer el gran salt, a buscar convenis institucionals per aconseguir continuïtat i quantitat en les intervencions». Francisco J. Asarta reconeix que el que no havien aconseguit els seus informes ho va fer l'edifici, «que va

parlar. Després es va fer el Pla Director amb què el finançament ha arribat desordenat, però amb més quantitat». Una de les primeres obres que va establir el document va ser reforçar l'estructura per dins amb formigó i fer una coberta nova, de manera que actualment «tenim l'estructura compacta com una capsua» segons Guerrero. «Això no treu que encara caiguin pedres i morter des de dalt. Sobretot després de pluges fortes».

Els convenis

Per a la restauració de l'edifici, el Pla Director de la Seu disposava que es fes una actuació pluriennal, cosa que posaria fi al degoteig d'obres i de diners que hi havia hagut fins aleshores. Des del 2001, les administracions implicades i

Cronologia d'obres executades a partir del Pla Director de la Seu

2000-2002. Portal de Santa Maria fins al Cargol de Sant Pere

2003-2004. Consolidació estructural i coberta

2004-2005. Portal de Sant Antoni

2005. Rosassa. A la foto, l'aparellador Soldevila i l'arquitecte Asarta

2006-2009. Interior i exterior del baptisteri

2009-2010. Sala gòtica

el Bisbat han pactat convenis a aquest efecte. L'actual ja és el tercer, d'1.508.000 euros, i ha abastat les obres del 2009 al 2012. Va trigar a signar-se per entrebancs burocràtics, cosa que va comportar l'aturada de les obres prop d'un any. L'han precedit els convenis dels períodes 2005-2008 i 2001-2004, de xifres semblants al conveni vigent. Però el primer destaca perquè a més de les quatre institucions actuals hi havia el Ministeri de Cultura, que en el segon conveni «va retirar-se amb bones paraules, segurament per raons polítiques», explica Asarta. «Potser per la política de Zapatero de retirar l'ajut a l'Església. Però sé que l'alcalde Valls hi va insistir molt».

El conveni actual té la particularitat que els Amics de la Seu hi han aportat el 25% de la quota del Bisbat de Vic; les tres parts restants de l'aportació de la diòcesi les assumeixen el mateix Bisbat, el Capítol de Canonges i la Parròquia. David Compte, vicari general de la diòcesi, elogia la tasca de tots ells, com també les obres que s'han fet: «Estem molt contents d'aquesta important actuació: La Seu s'ho mereix. La qualitat de la intervenció posa en valor aquesta basílica». Però, per la seva banda, Lluís Guerrero destaca que els Amics de la Seu van haver de fer un

Anècdotes

■ Quan van desmuntar la coberta de teula àrab per reforçar-la i fer-la nova van trobar una teula signada per «Paco, paleta.1965».

■ En la neteja de la porta de la façana principal van trobar una revista pornogràfica dels anys 40 amagada entre dues pedres. Qui la hi va amagar, seglar o religiós?

■ En un contrafort del baptisteri hi creixia una figuera que els voluntaris de la Seu anaven arrancant i arrancant, però rebrotava per les juntes del mur. Tenia les arrels a dins del contrafort, cosa que va corroborar que aquests murs per dintre són plens de terra, un dels descobriments més sorprenents que hi ha hagut sobre l'estructura de l'església.

esforç «que no podríem tornar a fer. Una cosa és conservar la Seu i promoure-la, però l'altra és entrar en un conveni per cobrir grans obres al costat de grans institucions».

Pel que fa a la liquidació del conveni, que gestiona el Bisbat, la Generalitat

deu les aportacions del 2011 i 2012, mentre que l'Ajuntament deu la del 2012, cadascuna de 94.250 euros. El vicari general declara que «el Bisbat i la Diputació estan al corrent de tots els pagaments. Desconeixem les previsions de les altres institucions del conveni. En aquest sentit el Bisbat ha fet un gran esforç per executar-lo». Per la seva banda, Guerrero destaca que la diòcesi també està sufragant obres de manteniment i reforma a la parròquia de la Seu.

Negociacions

Continuar les obres és el que volen els Amics de la Seu. Ara que queden mesos perquè finalitzi el conveni actual, creuen que cal parlar ja del següent, primer per no perdre temps i diners: «Si deixem de fer obres l'edifici no para de deteriorar-se i amb les dimensions que té el deteriorament i la despesa es multipliquen». A més, Guerrero també apunta que negociar un conveni després d'un lapse de temps en què no s'ha fet res és un risc afegit a l'actual situació de crisi i retallades a les administracions: «No volem que es digui que per causa de la crisi no s'inverteixi. Això seria molt perillós perquè si no, quan hi haurà diners?». L'arquitecte Asarta afegeix que l'important «per una obra de categoria com la Seu és que cada any hi

Francisco Javier Asarta, arquitecte restaurador de la Seu, i Lluís Guerrero, vicepresident dels Amics de la Seu. Fotos reportatge: Francesc Rubí / Jaume Soldevila / Silvia Berenguera

hagi una quantitat, no cal que sigui molt gran». Cal tenir en compte, però, que el preu mitjà de les obres recents a la basílica ha estat d'uns 470.000 euros.

En el lideratge de les negociacions els Amics de la Seu «ens refiem sobretot dels de casa. Sabem que l'alcalde porta temps fent gestions i estem a l'espera que ens diguin quan vindrà el director general de Patrimoni a visitar la Seu en exclusiva». Per la seva banda, l'Ajuntament vol renovar i mantenir l'import del darrer conveni, però alhora manifesta que «l'entorn econòmic ha canviat molt. Per això entendriem que s'acordés disminuir el ritme d'inversions respecte dels convenis anteriors», afirma el regidor Calmet, una mesura que el Bisbat també entreu: «Certament que caldrà tocar de peus a terra i potser s'imposarà un ritme menys accelerat. Cal tenir present que en aquests moments el Bisbat atén moltes necessitats, tant caritatives com educatives o de manteniment de temples, i no pot arribar a tot allò que voldria. Però la Seu de Manresa, en un moment de crisi, té una funció en el si de la societat manresana. Per això, amb el ritme que sigui, esperem continuar amb el projecte».

De la darrera reunió entre les quatre administracions el regidor de Cultura destaca que «llavors estàvem pendent dels canvis de govern al nostre ajuntament i a la Diputació, i també pendent de l'aprovació dels pressupostos». És per això que Calmet reconeix que «ara ja caldria que el Bisbat convoqués una altra reunió abans de l'estiu». Preguntat sobre si la diòcesi ha fet gestions de cara a un nou conveni, el vicari general recorda que «encara estem executant el conveni vigent i cal centrar-nos-hi. En la darrera reunió el Bisbat va apuntar la conveniència, en el seu moment, de poder signar-ne un de nou, però no es va aprofundir en el tema perquè no era el moment. Això cal parlar-ho en la

comissió de seguiment del conveni, que es reunirà d'aquí a uns mesos. Llavors veurem com cal actuar, de comú acord amb totes les parts implicades».

Prioritats

Quan s'acabin les obres a la façana principal, encara en quedaran parts per restaurar: la reixa, les escales laterals i la capella del Santíssim. Això és perquè la restauració de la sala gòtica el 2009 –en què voltes de ceràmica van substituir un cel ras i un precari entramat de branques–, va superar de llarg el pressupost del projecte. També ha fet que quedi per restaurar un contrafort de la façana sud, parts de la qual estan molt malmeses, explica Lluís Guerrero: «Hi ha tanques posades de fa anys perquè en cauen pedres i algunes de grosses. L'afecta molt la humitat del riu». Segons l'arquitecte Asarta, restaurar un sol contrafort pot costar uns 200.000 euros.

La façana sud de l'església és al primer lloc de la llista d'obres per executar. Al segon, hi hauria el campanar. Alhora, es dona el cas que en la mateixa façana sud el vitrall de la Puríssima està a punt de caure; per dins ha calgut posar xarxes, perquè sobretot perilla de baixar l'estructura de pedra, molt malmesa. Asarta creu que podria ser degut a l'incendi de 1936 i pressuposta la restauració en uns 65.000 euros. Davant la urgència, els Amics de la Seu han endegat una campanya popular per captar donacions, però durant la Fira de l'Aixada, per exemple, no es van recollir gaires diners. Guerrero reconeix que són temps difícils per això, però alhora declara que «hi ha gent en aquesta ciutat que amb crisi o sense podria donar un cop de mà o fer llegats pòstums en favor de la Seu, que l'associació podria gestionar». De tota manera, el portaveu de l'entitat es mostra esperançat en la col·lecta «perquè tot just comença. Segur que s'hi apuntarà gent».

En un altre ordre de prioritats, també

està pendent de reforma el museu de la Seu. El regidor Calmet opina que «caldria definir-ne la ubicació, perquè ara no és en el lloc adequat. La nova sala gòtica seria un bon espai». Guerrero, dels Amics de la Seu, està d'acord a fer a la sala un primer espai de museïtzació, però addueix la falta de diners: «Ara no es pot fer; estem invertint molt perquè no caiguin les pedres. I per al nou museu caldria fer una inversió important en seguretat».

Visites

Si el projecte del museu es posés en marxa, Guerrero adverteix que caldria també abordar seriosament la professionalització dels guies de la Seu. La gestió turística del monument la porten a mitges l'Oficina de Turisme de l'Ajuntament i la Parròquia, en concret l'oficina d'acollida de la basílica. Actualment les dues oficines atenen un total de 25.000 visitants a l'any, un 8% dels quals demana la visita guiada de l'Ajuntament. La resta són visitants que van directament a la Seu i segueixen els guies voluntaris de l'oficina d'acollida, com Jaume Pons, vinculat a la parròquia, o Jaume Espinalt, estudiós del temple des de fa molts anys. Tant una oficina com l'altra donen diferents nivells d'informació segons la tipologia dels visitants, però només la de l'Ajuntament ofereix també visites en anglès i francès. El contingut d'ambdues visites és semblant, si bé amb algunes diferències de matís en l'explicació de la història de la ciutat i la construcció de la basílica.

De tota manera, hi ha una voluntat d'uniformitzar l'atenció als visitants, per exemple, en la millora de la senyalització turística a l'interior del temple, en què «tècnics municipals estan tancant el projecte per decidir la tipologia de senyals i harmonitzar-la amb la senyalització del conjunt monumental de la ciutat», explica Joan Calmet. El projec-

Curiositats i enigmes de la Seu

■ La imatge gòtica del s. XIV va ser cremada misteriosament el 1979. Es va refer tal com era, però encara no s'ha descobert qui la va cremar. Hi ha el rumor que en realitat se sap qui ho va fer, però no s'ha desvelat el secret.

■ Les banderes de la batalla del Bruc de la guerra del francès, a la capella de la Puríssima, no poden sortir del seu lloc sense l'escorta d'un batalló de soldats.

■ Les urnes amb les relíquies dels tres sants patrons s'haurien d'obrir cada 75 anys, però quan ha tocat no s'ha fet. Hi ha sectors que s'hi neguen per no tenir la decepció que les relíquies s'hagin tornat pols.

■ A la foto, Jaume Pons mostra la cripta a un grup de visitants. Durant la seva restauració, el 1980, l'estudiós Jaume Espinalt va descobrir un pou darrere l'altar de 25 m de fondària just a sota de l'altar major. Espinalt afirma que el pou connectaria la basílica amb els corrents subterranis seguint criteris de la maçoneria.

■ El dia 15 d'agost el sol surt pel Cargol de Sant Pere, la torre de l'absis que comunica la nau amb el campanar. Jaume Espinalt va comprovar-ho al terrat de la coberta amb el plànol de l'església al davant. Seria una de les orientacions de la Seu establerta per la maçoneria per indicar l'ascensió d'Isis al cel, la Mare de Déu en la versió catòlica.

■ En un dels pilars de l'absis hi ha un cap minúscul que podria representar el de Berenguer de Montagut, l'arquitecte de la Seu, que també va ser arquitecte de l'església de Santa Maria del Mar. Al capítell del pilar, roses obertes, un altre símbol maçó.

■ Als altars de les capelles laterals encara hi ha les credences o armaris amb arc gòtic excavats al mur per guardar-hi els estris de la missa. A la part inferior hi ha un forat per on llençaven l'aigua beneïta que feien servir als oficis, i així s'infiltrava al mur de l'església.

■ La porta que Gaudí va ordenar fer al mur lateral de l'atri de la façana principal i que comunica amb el baptisteri, perquè els no batejats entressin per aquí a la basílica i no per la porta gran, ha estat tapiada des de la seva construcció, perquè l'atri que la inclou no es va acabar. La restauració de l'atri la mostrarà també tapiada, perquè l'ús litúrgic que tenia ara ja no té sentit, i també per raons de seguretat.

Una part de la façana sud, en mal estat i pendent de restauració. En aquesta façana hi ha el vitrall de la Puríssima, per a la recuperació del qual s'ha engegat una campanya popular de captació de fons, ja que cal actuar-hi de manera urgent.

te compta amb la col·laboració dels Amics de la Seu i té un pressupost aproximat de 25.000 euros, una despesa que l'Ajuntament vol cobrir en la seva totalitat amb una línia d'ajuts de la Diputació amb què ja ha costejat la senyalització dels altres monuments. Calmet espera estrenar la de la Seu per la Festa Major.

Obertura a la ciutat

On sí que no hi ha hagut gens d'entesa entre l'Ajuntament i els Amics de la Seu és en la urbanització del tros de la plaça de la Reforma que dona accés a la basílica. L'arquitecte Asarta comenta que precisament també es van iniciar les obres a la façana principal del temple amb vista a facilitar l'entrada a la basílica als visitants que utilitzessin aquest nou accés.

Però les obres que urbanitzaven l'espai

des de la plaça cap a la Seu no van comptar des de bon principi amb l'opinió dels conservadors del temple, que es van trobar «amb una política de fets consumats i una actitud gens dialogant dels tècnics municipals d'Urbanisme», recorda Lluís Guerrero. Les obres de la Reforma van haver de paralitzar-se davant la denúncia dels Amics de la Seu, que es va queixar dels murs de formigó que tapaven la vista de la façana principal. Finalment es va trobar una solució intermèdia que no ha acabat de satisfer l'entitat: «*Vam haver de negociar un canvi perquè l'impacte no fos tan gran, soterrar el mur, desplaçar l'ascensor i els fanals que s'alçaven al bell mig de la façana oest. Això no vol dir que el resultat final ens agradi. La part de la plaça que toca a la Seu era un turó i s'hauria d'haver resolt urbanísticament diferent.*»

Amb tot, els Amics de la Seu continuen amb el convenciment que si es restaura la basílica en tota la seva bellesa i singularitat és sobretot per obrir-la a la vida social i cultural de la ciutat. Segons Lluís Guerrero, «*Volem convertir-la en un centre cultural que allotgi exposicions d'art i activitats d'altres entitats, també.*». En aquest sentit, el portaveu dels Amics destaca el concert d'orgue pel dia de la Seu que des de fa dos anys promou l'Ajuntament. Però, arribats en aquest punt, l'arquitecte Asarta recorda que a la basílica li caldria també un orgue nou, ja que l'actual, comprat a l'Abadia de Montserrat després de la Guerra, data del 1922, i conclou que a la Seu «*tots estan d'acord que s'ha de tenir un orgue de qualitat per solemnitzar el culte, i a més per participar en el cicle de concerts que s'organitza cada any arreu de Catalunya.*» ■

Abans
Única sessió
Després

Sense anestèsia i de manera indolora

CLÍNICA DENTAL SAGRADA FAMÍLIA

Centre de disseny dental
Odontologia adults i infantil
Ortodòncia | Implantologia

Sant Oribol, 16, 1a planta MANRESA. Tel: 93 874 47 50
www.dentalsagradafamilia.com

ANTICIPA'T A L'ESTIU!

Per menys de 25€ al mes!*

PISCINES MUNICIPALS

* Consulta condicions a recepció.

Tel.: 93 874 47 50
www.cnmanresa.com
info@cnmanresa.com